

Profesionalna potpora djeci s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama odgoja i obrazovanja

Terzić, Alma

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:982103>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ

ALMA TERZIĆ
ZAVRŠNI RAD

PROFESIONALNA POTPORA DJECI S
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U PREDŠKOLSKIM
USTANOVAMA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Čakovec, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Alma Terzić

TEMA ZAVRŠNOG RADA: PROFESIONALNA POTPORA DJECI S
TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA
ODGOJA I OBRAZOVANJA

MENTOR: izv. prof. dr.sc. Jasna Kudek Mirošević

SUMENTOR: dr.sc. Zlatko Bukvić

Čakovec, rujan 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK	
SUMMARY	
1. UVOD	1
2. PROFESIONALNA POTPORA.....	4
2.1. Odgajatelji djece s teškoćama u razvoju	7
2.2. Kompetencije odgajatelja	8
2.3. Oblici komunikacije između odgajatelja i roditelja.....	13
3. METODE ISTRAŽIVANJA.....	16
3.1. Cilj istraživanja.....	16
3.2. Mjerni instrument i postupak prikupljanja podataka.....	16
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	17
4.1. Rezultati istraživanja ankete za roditelje djece s teškoćama u razvoju	17
4.2. Rezultati istraživanja mišljenja studenata na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	21
5. ZAKLJUČAK	28
LITERATURA.....	29
POPIS SLIKA	30
POPIS TABLICA	31
POPIS GRAFIKONA	32

SAŽETAK

Razne teškoće u razvoju djeteta uglavnom dolaze do izražaja u ranijim godinama života i nerijetko ih upravo odgajatelji primijete i nastoje ih integrirati u društvo te ih već kroz rani i predškolski odgoj pripremiti za odgojno-obrazovni sustav osnovnoškolskog obrazovanja. S obzirom da je zabilježen porast djece s raznim teškoćama u razvoju, došlo je i do porasta odgajatelja koji svojim stručnim kompetencijama nastoje integrirati djecu s teškoćama u redovne obrazovne programe i na što jednostavniji način omogućiti im stručniju pomoć. Upravo su odgajatelji ti koji uglavnom prvi primijete neku teškoću kod djeteta koje pohađa neku od ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, stoga oni imaju veliku ulogu u tome, jer što se prije teškoća primijeti i prepozna, ranije će se početi i raditi na određivanju njenog stupnja i prilagođavati dijete za svakodnevne aktivnosti. Uz odgajatelje koji su neizostavan dio ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, postoji i druga profesionalna potpora djeci s teškoćama u razvoju, a ti stručnjaci pružaju zdravstvenu, psihološku, rehabilitacijsku, pedagošku i edukacijsku skrb, kako bi se djeca s teškoćama u razvoju jednostavnije uključila u odgoj te lakše funkcionirala u svakodnevnom životu. U svemu tome, vrlo važnu ulogu ima i komunikacija između odgajatelja, djeteta, roditelja i stručnih suradnika, što znači da svi sudionici trebaju biti uključeni u komunikacijski proces kako bi profesionalna potpora djeci s teškoćama u razvoju bila što uspješnija.

Ključne riječi: djeca s teškoćama u razvoju, profesionalna potpora, odgajatelji

SUMMARY

Various difficulties in a child's development usually can be seen in the earlier years of life and often educators notice them and try to integrate that children into society and prepare them for the educational system of primary education through early and preschool education. Since there has been an increase in children with various disabilities, there has been an increase in educators who use their professional competencies to integrate children with disabilities into regular educational programs and provide them with more professional assistance in the simplest possible way. It is educators who are usually the first to notice a difficulty in a child attending one of the institutions of early and preschool education, so they have a big role in that, because the sooner the difficulty is noticed and recognized, the sooner they will start and work on determining its degree and adapt the child to daily activities. In addition to educators who are an integral part of early and preschool education, there is other professional support for children with disabilities, and these professionals provide health, psychological, rehabilitation, pedagogical and educational care to help children with disabilities more easily get involved in upbringing and functioned more easily in everyday life. In all this, communication between educators, children, parents and professional associates also plays a very important role, which means that all participants should be involved in the communication process in order for professional support for children with disabilities to be as successful as possible.

Key words: children with disabilities, professional support, educators

1. UVOD

Djeca s teškoćama u razvoju uglavnom ne mogu obavljati određene funkcije kao ostala djeca, a njihove teškoće mogu biti fizičke i mentalne. Djeca s teškoćama u razvoju uglavnom imaju i posebne potrebe te njihova stanja zahtijevaju ranu detekciju i intervenciju, kao i što veću podršku obitelji, prijatelja, institucija, okoline i sl. Također, djeca s teškoćama u razvoju često su i marginalizirana u društvu te su često suočena s raznim oblicima diskriminacije, a također tome ne pridonosi ni manjkavost i nedostatak odgovarajućih mjera i zakona kojima bi im se omogućilo ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu, obrazovanje itd. Uz navedeno, djeca s teškoćama u razvoju često su ograničena u pristupu i sudjelovanju u kulturnim i zabavnim aktivnostima te raznim oblicima edukacije, koji bi im bili od bitnog značaja za neometanu integraciju u društvo. Iako se u posljednje vrijeme događaju pozitivne promjene i situacija je znatno poboljšana, ona još uvijek nije na zadovoljavajućoj razini.

Takva djeca imaju izražene teškoće u odnosu na djecu njihove dobi, stoga kao takva i zahtijevaju posebnu pedagošku i stručnu pomoć. Djeca s teškoćama u razvoju imaju, dakle, posebne potrebe, stoga u njihovim slučajevima, i suradnja i sudjelovanje odgajatelja trebaju biti specifični i potpuni. Također, djeca s teškoćama u razvoju ne mogu kvalitetno funkcionirati u danim svakodnevnim situacijama te ne mogu u potpunosti zadovoljiti svoje potrebe, koje u prvom pogledu obuhvaćaju osnovne i svakodnevne životne potrebe koje ima svako dijete i svaki čovjek, ali i potrebe u pogledu obrazovanja, zdravstvene njege te općenito uključivanja u društvo i socijaliziranje.

Ako se gleda kroz povijest, može se reći da su odnosi društva prema djeci s posebnim potrebama mijenjani, a na njih su uvelike utjecala i gospodarska i politička zbivanja koja su i oblikovala povijest i povijesne događaje kakvi su poznati danas. Također, povijest ukazuje i na činjenicu kako se djeci s teškoćama u razvoju nametala pasivizacija, čime se smanjivala mogućnost njihove rehabilitacije, no s vremenom, sve je više pozornosti i prostora posvećeno uključivanju takve djece u odgoj, obrazovanje i rad.

Dakle, kroz povijest djeca s teškoćama u razvoju nisu bila prihvaćena u društvu niti je postojala ikakva organizacija koja bi pripomogla njihovoj

socijalizaciji, ali s vremenom je došlo do transformacija i društvenog napretka, kao i znanstvenih otkrića koji su pomogli razvoju djece s teškoćama te su postupno stvoreni i zakonski okviri. Danas, iako često kritiziran kao nedostatan ili neprimjenjiv, ipak postoji zakonski okvir kojim se reguliraju prava djece s teškoćama u razvoju, a također, postoje i brojni specijalizirani vrtići i predškolske ustanove odgoja i obrazovanja.

Iako danas postoji relativno velik broj udruga koje djeluju s ciljem pomoći i podrške roditeljima djece s posebnim potrebama i samoj djeci te koje služe za informiranje javnosti kako se uključiti u rad udruge i pomognu djeci s teškoćama u razvoju, još uvijek je sustav potpore i podrške nedovoljno razvijen. Potrebno je naglasiti kako uzroci razvojnih poremećaja kod djece koja imaju neku od razvojnih teškoća zapravo nisu poznati te roditelji ne mogu na to utjecati. Uglavnom se kao uzrok teškoća mogu navesti poremećaji u kromosomima prilikom začeća, genetske strukture oba roditelja, urođene mane i biokemijska neravnoteža, zdravlje majke u trudnoći i sl. To su poremećaji do kojih dolazi prije rođenja djeteta, ali teškoće u razvoju mogu se pojaviti i poslije rođenja i otkrivaju se tek daljnjim razvojem djeteta, u većini slučajeva u predškolskoj dobi.

Iako ljudi uglavnom primjećuju i prepoznaju samo oštećenja kod djece koja su vidljiva na prvi pogled (npr. gluhoća, sljepoća itd.), dječje teškoće se očituju i u različitim i ozbiljnim intelektualnim i drugim oštećenjima koja nisu vidljiva, a ukoliko odgajatelji i roditelji ne primijete određenu poteškoću, ta djeca mogu zauvijek biti bez pravilnog pristupa i ne mogu se ostvariti niti postići svoje ciljeve kao zdrava djeca. To kod djece s teškoćama može uzrokovati stres i uvelike komplicira život ne samo toj djeci, nego i cijeloj obitelji i okolini. Iz tih razloga, vrlo je važno prepoznati i poteškoće koje nisu očite, poput emocionalnih poremećaja, poteškoća kod učenja, poremećaja u ponašanju itd. Iako većina tih poremećaja zapravo bude uočena i otkrivena u predškolskoj i školskoj dobi, kada djeca u obrazovnom smislu dožive neki neuspjeh, ipak bi i ranije prepoznavanje i prilagodba djeci s teškoćama od najranije dobi uvelike olakšala njihov rast i napredak.

Djeca s teškoćama u razvoju imaju utvrđeni stupanj i vrstu teškoće, koje utvrđuju propisi, ali su također uključena u redovitu i/ili posebnu odgojnu skupinu u dječjem vrtiću ili pak u posebnu odgojno-obrazovnu ustanovu, ovisno o tome radi li se o lakšim ili težim oblicima teškoća. Bez obzira radi li se o lakšim ili težim teškoćama u razvoju djeteta, potrebno je teškoću otkriti na vrijeme kako bi se

pravovremeno i što ranije krenulo u djetetov emocionalni i socijalni razvoj te istovremeno i konstantno podizati razinu svijesti okoline o djeci s teškoćama u razvoju.

Integriranje djece s teškoćama u razvoju u svakodnevne aktivnosti danas je puno jednostavnije nego prije, jer danas postoje znanstvene i iskustvene spoznaje koje ukazuju na teškoće socijalne integracije djece kod koje postoje teškoće u razvoju. S obzirom da je s integracijom djece s teškoćama u razvoju potrebno započeti od najranije dobi, upravo je rano djetinjstvo u kojem djeca borave u dječjim vrtićima s drugom djecom, važno doba kada s djecom na takav način treba raditi.

„Integracija ne znači samo stvaranje uvjeta kojima će se osigurati adekvatna okolina za učenje u svakom konkretnom slučaju, nego također nosi i pretpostavke te traži individualizirani pristup svakom djetetu, uključujući i potrebne pedagoške postupke, oblikovanje novih i raznolikih odgojno-obrazovnih alternativa, osiguranje povoljnih subjektivnih i objektivnih pretpostavki za psiho-socijalni razvoj i obrazovni napredak djece s teškoćama u redovitim uvjetima, individualni i/ili grupni rad prema dodatnim obrazovnim programima itd.“ (Zrilić, 2012:79).

Kao sudionici integriranog odgoja i obrazovanja mogu se navesti sljedeći: djeca s teškoćama u razvoju, roditelji djece s teškoćama u razvoju, vršnjaci i vršnjačke skupine, stručni suradnici i stručne službe te ostali sudionici integriranog odgoja i obrazovanja.

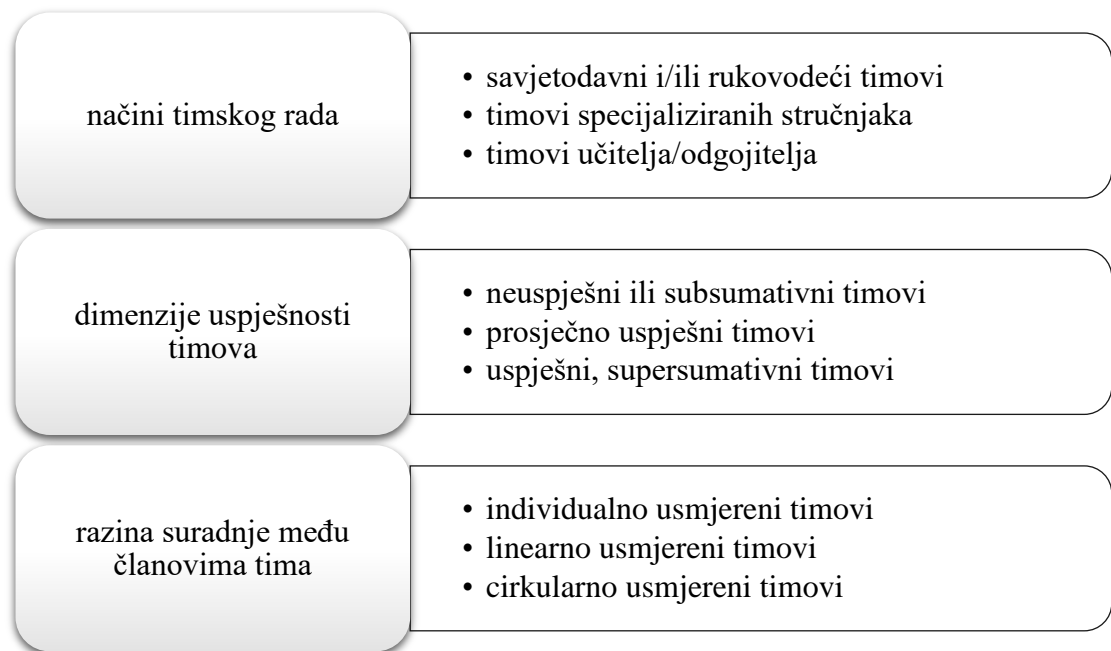
Postoje različiti čimbenici teškoća socijalne integracije kod djece, a osnovna obilježja jesu: usporeni kognitivni razvoj, poremećaji govorno-glasovno-jezične komunikacije, teškoće u senzoričkoj reaktivnosti te ostali čimbenici teškoća socijalne integracije (poput hiperaktivnosti i pomanjkanja pažnje, pervazivnog razvojnog poremećaja, autizma, motoričkih poremećaja, kronične bolesti i sl.).

2. PROFESIONALNA POTPORA

Stručni suradnici i stručne službe vrlo su važan dio potpore djeci s teškoćama u razvoju, jer ukoliko se djeci s teškoćama u razvoju pravovremeno pruži pomoć u obliku zdravstvene, psihološke, rehabilitacijske, pedagoške i edukacijske skrbi, ta djeca se jednostavnije uključuju u odgoj te lakše funkcioniraju u svakodnevnom životu. Stručne službe obuhvaćaju profesije koje pružaju posrednu ili neposrednu pomoć djeci s teškoćama u razvoju te su presudne za uspješnu integraciju djece s teškoćama u razvoju.

„U stručnim službama i timovima sudjeluju različiti stručnjaci, poput pedijatar i drugih liječnika specijalista, stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti, socijalnih radnika, psihologa, pedagoga i drugih stručnih suradnika, koji usko surađuju s djecom koja imaju teškoće u razvoju, ali i njihovih roditeljima i/ili odgojiteljima“ (Bouillet, 2010:83).

Kada se govori o odnosu stručnih suradnika i djece s teškoćama u razvoju, njihovim roditeljima i odgojiteljima, mora se reći kako je za uspješno provođenje integracije tog djeteta neophodan timski rad, pa je stoga potrebno razlikovati tri načina timskog rada u odgojno-obrazovnim ustanovama, a oni su: savjetodavni i/ili rukovodeći timovi, timovi specijaliziranih stručnjaka te timovi učitelja odnosno odgojitelja; prema dimenzijama uspješnosti razlikuju se neuspješni ili subsumativni timovi, prosječno uspješni timovi i uspješni odnosno supersumativni timovi, dok se na razini suradnje među članovima tima razlikuju individualno, linearno i cirkularno usmjereni timovi (Slika 1.).

Slika 1. Vrste timova i timskog rada u odgojno-obrazovnim institucijama

Izvor: Izrada autorice prema Bouillet, D. (2010). Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja. Zagreb: Školska knjiga, str. 85.

„Odgojno-obrazovni djelatnici su osnovni kreatori odgojno-obrazovnog procesa i na taj način izravno pridonose razini njegove univerzalnosti, tj. inkluzivnosti. Univerzalni dizajn podrazumijeva primjenu diferenciranog učenja i poučavanja, počevši od odabira odgojno-obrazovnih sadržaja, do procesa postizanja i provjere rezultata učenja, a diferencirano učenje i poučavanje podrazumijeva planiranje, vrednovanje djetetu primjerenih, spoznajnih, doživljajnih i psihomotoričkih ciljeva odgoja i obrazovanja. Kako bi se minimiziralo isključivanje djece s različitim teškoćama iz procesa učenja, univerzalni dizajn upućuje na korištenje vizualnih didaktičkih sredstava (fotografije, jasni crteži, simboli, vizualne prezentacije i sl.), auditivne didaktičke tehnike (rasprave, razgovori, aktivnosti u paru, zvučne knjige, slikovnice, software koji pretvaraju tekst u riječ i sl.), kinestetičke didaktičke metode (dodirivanje objekata, slika, predmeta, maketa, čestih kretanja i sl.) te različite oblike izražavanja djece (poput likovnog, dramskog, glazbenog izražavanja i sl.)“ (Boiullet, 2019:83).

„Kako bi se uspješno provodila inkluzija i inkluzivno obrazovanje za djecu s teškoćama u razvoju, potrebna je svakodnevna koordinacija odgojitelja i specijalnog pedagoga odnosno članova stručnog tima. Osim usvajanja novih znanja, stručni tim pomaže djetetu razviti svoje ostale sposobnosti: govor, sluh, emocije, tjelesne aktivnosti itd.“ (Mujkanović, Božić, 2016:2).

Bouillet (2010:88-95) navodi kako je „za uspješan timski rad potrebno uključiti sve stručne i znanstvene discipline, a u potporu djeci s teškoćama u razvoju uglavnom su uključeni sljedeći:

- a. pedagozi – stručnjaci koji se bave odgojem, a odgajateljima osobito pomažu putem koordiniranja timskog rada, iniciranja individualnog rada s djecom i njihovim roditeljima, ali i putem organiziranja pedagoških radionica u odgojnim skupinama te na roditeljskim sastancima,
- b. edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci – poput rehabilitatora, logopeda i socijalnih pedagoga. Rehabilitatori procjenjuju usvojenost osnovnih higijenskih, kulturnih i radnih navika te razvijenost spoznajnih, senzoričkih i motoričkih sposobnosti. Rehabilitatori u dječjim vrtićima pružaju potporu djeci sa senzoričkim, spoznajnim i motoričkim smetnjama i provode individualne tretmane usmjerene na poticanje pojedinih područja razvoja djeteta; logopedi rade na primarnoj prevenciji, detekciji, dijagnosticiranju, ranim intervencijama i tretmanu, procesuiranju i naknadnoj brizi za djecu te na jačanju odgojnih potencijala socijalnih okruženja; socijalni pedagozi pružaju stručnu potporu vode specifične odgojne aktivnosti te pronalaze odgojne prednosti i slabosti u socijalnom okruženju djece vezane uz prevenciju, identificiranje i tretman teškoće u razvoju,
- c. psiholozi – intervjuiraju djecu i testiraju ih te nastoje procijeniti njihove psihičke probleme i izvore teškoća u učenju i socijalnom funkcioniranju te u suradnji s odgajateljima i roditeljima planiraju pomoći djeci s teškoćama i održavaju psihološka savjetovanja. Temeljna njihova zadaća je prepoznati, procijeniti, identificirati i educirati,
- d. socijalni radnici – uvelike doprinose kvaliteti socijalne integracije djece s teškoćama u razvoju i njihove obitelji te u timu izrađuju anamnezu i pomažu obiteljima i djeci da ostvare svoja socijalna prava“.

Kao što je već spomenuto, od svih stručnih suradnika i stručnih službi očekuje se uska suradnja s djetetom, roditeljima, ali i međusobna suradnja među stručnim osobljem. Sve navedene i spomenute profesije koje sudjeluju kao potpora djeci s teškoćama u razvoju u predškolskoj dobi u najvećoj mjeri su posvećene dobrobiti te djece te stručnjaci moraju uložiti sve moguće napore kako bi postigli željene rezultate.

2.1. Odgajatelji djece s teškoćama u razvoju

Odgajatelji u dječjim vrtićima su među prvim stručnim osobama s kojima se djeca susreću, a oni pomažu roditeljima i daju im informacije, pružaju podršku i savjetovanje te ih usmjeravaju za daljnji odgoj i obrazovanje, a sve s ciljem kako bi djeca postigla što bolje rezultate. Odgajatelji s roditeljima razvijaju poseban odnos i bogat su izvor podrške, uz stručne suradnike. Posao odgajatelja jedan je od najzahtjevnijih i najizazovnijih oblika stručne pomoći djeci.

„Odgajatelji u predškolskim ustanovama mogu vrlo pozitivno i zaštitno djelovati na razvoj djeteta kada su njegovi brojni elementi (poput kompetentnosti odgajatelja, organizacije, kulture i vođenja ustanove, suradnje s roditeljima, didaktičke i prostorne opremljenosti) stručno i znanstveno utemeljeni. Kompetentnost odgajatelja, njegova znanja, vještine, stavovi, vrijednosti i navike, kao i druge karakteristike, vrlo su važne za postignuća u dječjem razvoju i prevenciju rizičnih ponašanja u budućnosti“ (Vlah, Mirosavljević, Katić, 2018:373).

Odgajatelji djece s teškoćama u razvoju prije svega moraju poznavati zakone i propise koji se tiču djece s teškoćama u razvoju, jer na taj način imaju saznanja o pravima te djece i sl. Također, odgajatelj djece s teškoćama u razvoju mora biti pripravan na sve eventualne prepreke i izazove s kojima se može susresti te usko surađivati i s ostalim stručnim suradnicima (pedagogima, defektolozima, rehabilitatorima, logopedima i sl.) kako bi što učinkovitije integrirali djecu s teškoćama u razvoju u zajednicu i pripremili ih za daljnji život.

Prema Zrilić (2011:28), „odgajatelji su vrlo značajan faktor u odgoju djece s posebnim potrebama, jer promatraju, evidentiraju i uočavaju njihova ponašanja u suradnji sa specijaliziranim stručnjacima te na taj način planiraju rad s djecom. Često se zna dogoditi da se djetetov problem ne prepozna prije polaska u školu, a to su slučajevi kada dijete nije išlo u vrtić. Odgajatelj treba imati niz subjektivnih uvjeta, poput:

- osnovnog stručnog znanja o kategoriji posebne potrebe (etiologija, brojne mogućnosti realizacije nastave, specifičnosti metodičkog pristupa, korištenje novih metoda i sredstava i sl.),
- spremnost i želju za cjeloživotno obrazovanje,
- emotivnu uravnoteženost, sposobnost za uspješno uspostavljanje emotivnog kontakta s djecom,

- ljubav prema djeci kojoj se posvećuje,
- održavati kontakt s roditeljima djeteta i socijalnom sredinom u kojoj ono živi,
- razvijene socijalne kompetencije za rad u timu (suradnja sa stručnim suradnicima i stručnjacima različitih profila)“.

Odgajatelji trebaju biti kompetentni odgovoriti na potrebe djece s teškoćama u razvoju u suvremenim inkluzivnim skupinama. Slijedom, zahtjevi odgajateljskog posla u inkluzivnim okruženjima mogu biti povezani s pojačanim stresom i osobnim osjećajem slabije samoučinkovitosti. Stoga je od iznimne važnosti osnažiti profesionalni korpus kompetencija edukatora kojim će biti moguće adekvatno odgovoriti u radnom okruženju kako inicijalnim tako i cjeloživotnim obrazovanjem (Tatalović Vorkapić, Skočić Mihić i Josipović, 2018:390).

2.2. Kompetencije odgajatelja

Kompetencije odgajatelja vrlo su važne, jer njihova stručnost im omogućuje da razumiju potrebe djeteta i uvažavaju ih, a obuhvaćaju kako komunikacijske, tako i interaktivne vještine. Kompetencije odgajatelja mogu se tumačiti i definirati na različite načine, a profesionalne vještine i znanja odgajatelja trebaju se usavršavati tijekom cijelog njihovog radnog vijeka. To je vrlo neophodno kako bi odgajatelji u svojoj struci mogli napredovati i povećavati kvalitetu svog rada, a s ciljem što boljeg razumijevanja i podrške djeci.

„Profesionalne kompetencije odgajatelja mogu se određivati i definirati na nekoliko načina, pri čemu se često koriste procjene akademske zajednice, koje u okviru svoje profesionalne pripreme definiraju očekivane ishode učenja i potrebne vještine ili se orijentiraju na procjenu praktičara o znanjima, vještinama i sposobnostima potrebnim za uspješno obavljanje profesionalne zadaće. Dok neki autori smatraju da je kompetencija budućeg odgajatelja određena njegovim poznavanjem znanosti i načinom na koji obavlja svoju profesionalnu zadaću, drugi se autori slažu kako bi osnovu znanja budućeg odgojitelja trebale činiti teorije djetetova razvoja i učenja i predškolskog kurikulumu, organizacija okruženja, sposobnost pravilne procjene djetetovih potreba i umijeća dobre komunikacije“ (Slunjski, Šagud i Brajša Žganec, 2006:46).

Tablica 1. prikazuje znanja i vještine koje predstavljaju sastavnice odgajateljeve kompetencije.

Tablica 1. Sastavnice odgajateljeve kompetencije

sposoban je rasti i razvijati se, tj. kontinuirano učiti
brižljiv je promatrač
poznaje razvojne karakteristike djeteta
ima smisla za humor
postavlja motivirajuća pitanja
spreman je na rizik
shvaća da su organizacija i red važni
vješt je u grupnom menadžmentu
tolerira zbrku i istražuje
fleksibilan je i sposoban za čuđenje
da bi bio dobar odgajatelj, mora voljeti poučavati

Izvor: Izrada autorice prema Mlinarević, V. (2000). Kompetencije odgojitelja i autonomija djeteta. *Zbornik radova sa znanstvenog kolokvija s međunarodnim sudjelovanjem*, Osijek: Visoka učiteljska škola, str. 145.

Mlinarević (2000:146) navodi i sljedeće karakteristike „kompetentnog i uspješnog odgajatelja:

- koristi svoje znanje o dječjem razvoju i svoj odnos s djecom i obiteljima za razumijevanje djeteta kao individue i za planiranje u skladu s njegovim jedinstvenim potrebama i potencijalima,
- prepoznaje i kapitalizira različitosti i sličnosti među djecom,
- promovira djetetov fizički, emocionalni i govorni te kreativni, intelektualni i socijalni razvoj organiziranja sredine na način koji najbolje olakšava razvoj i učenje predškolske djece,
- shvaća središnju ulogu igre u dječjem razvoju,
- jača tjelesno zdraviji rast i razvoj djece,
- potiče socijalni razvoj i razvoj socijalnih vještina,
- podržava dječji emocionalni razvoj i samopoštovanje,
- podržava razvoj djetetova govornog postignuća te
- jača pozitivne dispozicije i pristup učenju“.

Svaki odgajatelj ima svoj individualan način i stil rada te se na svoj određeni način odnosi prema djetetu i struci u kojoj radi, a kako bi mogao sagledati sve potrebne vještine koje su povezane s ulogom odgajatelja, on također mora posjedovati sva potrebna znanja. Predškolski odgoj prva je stepenica ka dugogodišnjem odgoju i obrazovanju djece u institucijama, stoga je vrlo važno da

odgajatelj na ispravan način uputi djecu na interakciju s ostalom djecom, ali i ostalim osobama koje sudjeluju u odgoju te da stvaraju pozitivno i poticajno okruženje u kojem će se svako pojedino dijete moći ostvariti. Kada se radi o odgajateljima djece s teškoćama u razvoju, kompetencije moraju biti još šireg spektra.

Kako bi se dijete s teškoćama moglo uspješno uključiti u redovni odgojno-obrazovni sustav, odgajatelji se moraju neprestano profesionalno razvijati i stjecati nove kompetencije kako bi dijete mogli zainteresirati za rad. Odgajatelj kod djece mora moći stvoriti pozitivno ozračje i osjećaj sigurnosti, prihvaćenosti i poštivanja.

Bouillet (2011:325) govori kako se „kao značajne kompetencije odgajatelja u radu s djecom s teškoćama u razvoju mogu izdvojiti sljedeće:

- razumijevanje socijalnog i emocionalnog razvoja djece,
- razumijevanje individualnih razlika u procesu učenja djece,
- poznavanje tehnika kvalitetnog vođenja odgojne skupine,
- komunikacijske vještine (u odnosu s djecom, roditeljima, drugim stručnjacima i kolegama),
- poznavanje učinkovitosti tehnika i podučavanja (uključujući individualne instrukcije i iskustveno učenje),
- poznavanje specifičnosti pojedinih teškoća u razvoju i drugih teškoća socijalne integracije djece,
- sposobnost identifikacije teškoća u razvoju i drugih posebnih potreba,
- poznavanje didaktičko-metodičkog pristupa i planiranja prilagođenog kurikulumu ,
- poznavanje dostupnih didaktičko metodičkih metoda, sredstava i pomagala (uključujući informatičku tehnologiju),
- poznavanje savjetodavnih tehnika rada,
- praktično iskustvo u odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju te
- spremnost na timski rad, suradnju i cjeloživotno obrazovanje“:

U radu s djecom koja imaju određene teškoće u razvoju, odgajatelji moraju koristiti i dodatnu didaktičku opremu i materijale te blisko surađivati s drugim stručnjacima i obitelji djeteta. Suradnja odgajatelja s navedenim osobama te uporaba didaktike u radu, kao i individualni pristup svakom pojedinom djetetu, dovode do uspješnih rezultata i inkluzije djece s teškoćama u razvoju u vršnjačke odnose i stvaranje prijateljstava.

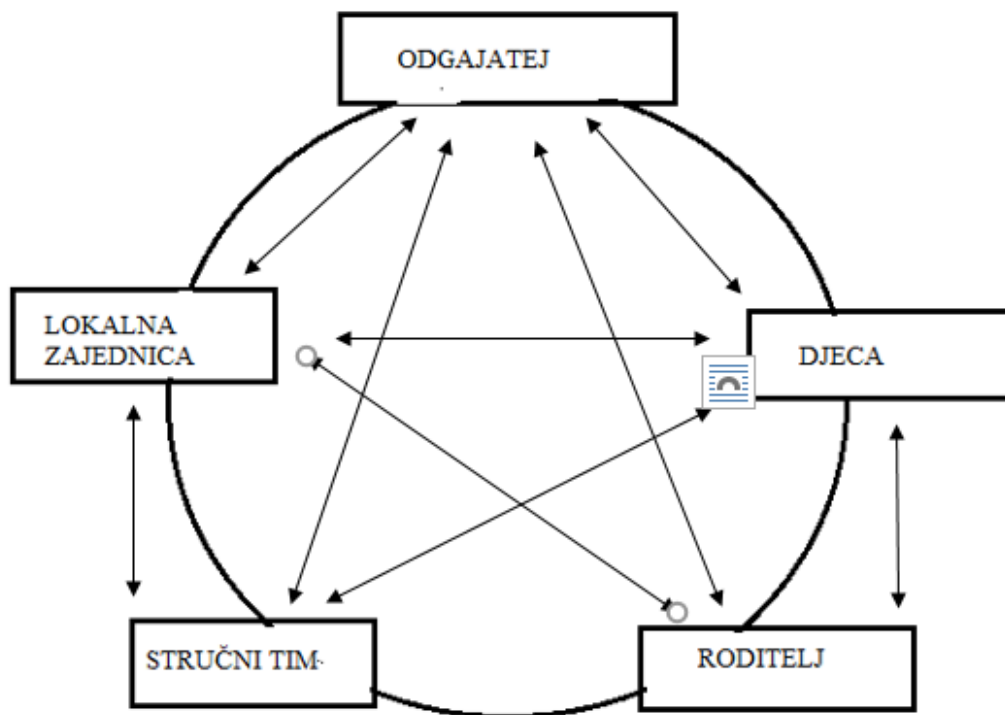
S obzirom da je posao odgajatelja kompleksan i složen, za rad s djecom potrebne su mu dobro razvijene komunikacijske vještine i kompetencije. Komunikacijske kompetencije značajne su za cjelokupni razvoj djeteta i kvalitetnu odgojnu i obrazovnu praksu. Također, suradnja roditelja i odgajatelja vrlo je značajna i važna te se svakodnevno treba graditi i nadograđivati, jer omogućuje poboljšani razvoj djeteta i bolju suradnju te sudjelovanje roditelja i odgajatelja u ravnopravnom razvoju skupine u kojoj dijete boravi i ustanove za predškolski odgoj.

Tablica 2. Osnovni principi za uključivanje djece s posebnim potrebama u redovne institucije

Pozitivan odnos prema različitosti, što znači različite mogućnosti u obrazovanju sve djece
Prihvatanje i druženje s vršnjacima
Uzimanje u obzir individualnih potreba sve djece, što zahtjeva fleksibilnost i prilagođavanje razlikama, obrazovanje po fleksibilno zasnovanom kurikulumu
Angažiranost stručnjaka različitih profila
Odgovarajući materijalni uvjeti te pomoć asistenata
Potrebno je kod sve djece uzeti u obzir njihove posebne odgojno-obrazovne potrebe

Izvor: Izrada autora prema Zrilić, S. (2011). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole*. Zadar: Sveučilište u Zadru, str. 28.

U procesu razvoja dječje interpersonalne komunikacije, odgajatelji imaju veliki utjecaj kao modeli, stručnjaci i osobe koje provode puno vremena u svakodnevnoj interakciji s djecom putem verbalne i neverbalne komunikacije. Uz svakodnevnu komunikaciju s djecom, odgajatelji komuniciraju i s njihovim roditeljima, kolegama i članovima stručnog tima (Slika 2.) pa se može reći da su odgajatelji izloženi velikom broju različitih komunikacijskih izazova na koje moraju biti spremni (Višnjić Jevtić i sur., 2018:121).

Slika 2. Komunikacijski proces unutar odgojno-obrazovne ustanove

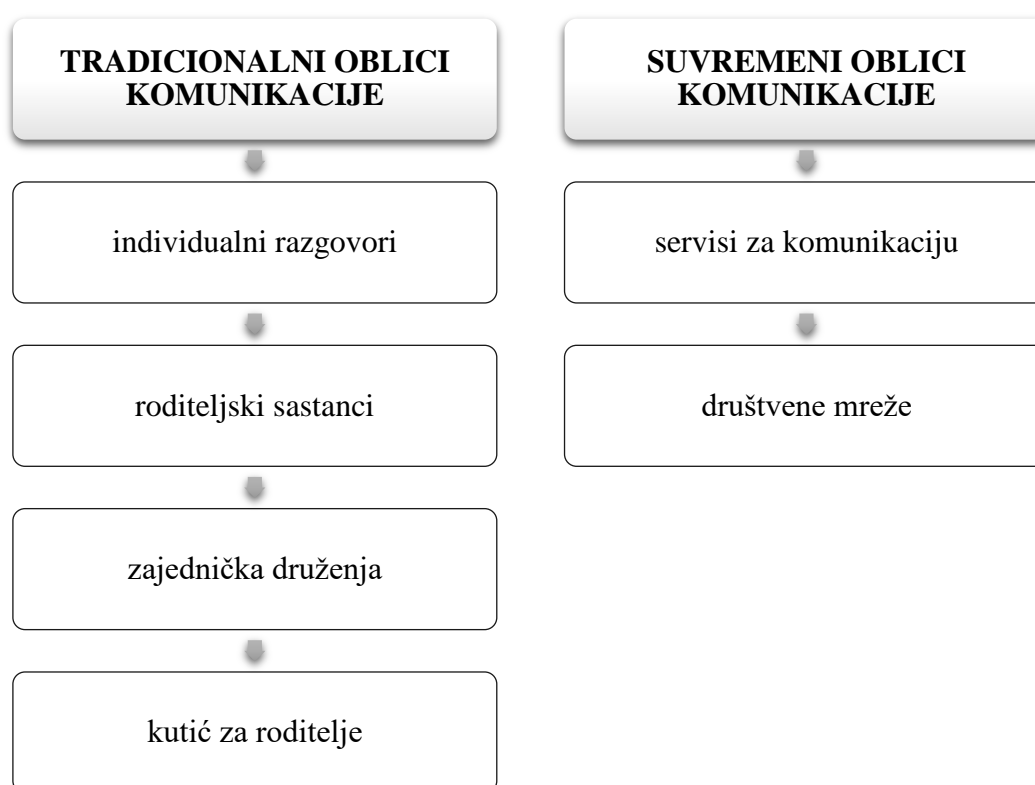
Izvor: Višnjić Jevtić, A. i sur. (2018). *Izazovi suradnje, Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa, str. 121.

Kako je spomenuto, odgajatelj je svakodnevno u komunikaciji i interakciji s različitim dionicima, stoga mora imati dobro razvijene komunikacijske vještine i biti otvoreni i spremni za komunikaciju. Različitim oblicima suradnje odgajatelj može pomoći roditeljima u jačanju njihovih komunikacijskih kompetencija samo ako je i on sam osnažen u tom području (Višnjić Jevtić i sur., 2018:126).

Uz općeniti stupanj i razinu komunikacijskih vještina, odgajatelji moraju biti upoznati i s informatičko-komunikacijskim tehnologijama, s obzirom da je to danas suvremeni način komunikacije, a i Europska unija ga je uvela u odgojno-obrazovnu politiku. Odgajatelj bi stoga trebao neprestano proširivati svoje informatičke vještine i komunikacijske tehnologija na uređajima poput računala, tableta, pametnih telefona itd. Na taj način odgajatelj može komunicirati i s roditeljima.

2.3. Oblici komunikacije između odgajatelja i roditelja

Odgajatelji i roditelji moraju biti u neprestanoj komunikaciji, jer je to vrlo značajno za ostvarenje suradničkih odnosa i razvoj djeteta. Komunikacija može biti verbalna i neverbalna, a provodi se na tradicionalan i suvremen način. Slika 3. prikazuje tradicionalne i suvremene načine komunikacije između odgajatelja i roditelja.

Slika 3. Oblici komunikacije odgajatelja i roditelja

Izvor: Izrada autorice prema Višnjic Jevtić, A. i sur. (2018). *Izazovi suradnje, Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa, str. 126.

Između roditelja i odgajatelja treba postojati iskrena i otvorena komunikacija te se treba voditi računa o tome da su roditelji ravnopravni subjekti u komunikacijskom procesu, iako je najčešće odgajatelj moderator u procesu komunikacije. Višnjic Jevtić i sur. (2018:126-132) navode sljedeće oblike tradicionalne komunikacije između roditelja i odgajatelja:

- a. individualni razgovori – inicijator može biti odgajatelj, član stručno-razvojne službe ili roditelj, a razgovori se tiču problematike npr. adaptacije, posebnih potreba djeteta ili roditelja, eventualnih problema i

sl. Pri dogovaranju individualnog razgovora treba se predložiti tema sastanka kako bi se druga strana mogla pripremiti, a vrtić treba osigurati miran i tih prostor gdje će se bez ometanja moći obaviti razgovor. Također, vrtić mora osigurati brigu za dijete u tom vremenu, jer djetetu nije mjesto na sastanku, bez obzira koji je razlog tog razgovora,

- b. roditeljski sastanci – svaki vrtić ima godišnji propisani broj roditeljskih sastanaka koji se moraju održati, a oni mogu biti predavačkog, oglednog i komunikacijskog tipa, s jasno postavljenim ciljevima. Za svaki sastanak potrebno je napraviti jasan poziv s preciznim podacima o vremenu, mjestu i datumu sastanka te temi istog. Tijekom roditeljskog sastanka, potrebno je što više uključiti roditelje kako bi se potaknula njihova interakcija,
- c. zajednička druženja – ovaj oblik aktivnosti podrazumijeva maksimalnu uključenost roditelja i njihov angažman, a odgajatelj mora dobro poznavati roditelje kako bi mogao iskoristiti njihove potencijale. Mogu se organizirati npr. prezentacije rada djece i odgajatelja, nastupi, sportske aktivnosti i radionice i sl.,
- d. kutić za roditelje – najčešće je smješten u blizini samog ulaza u odgojnu skupinu, a tu roditelji mogu pronaći informacije koje se tiču odgojno-obrazovnog procesa. To je jednosmjernan oblik komunikacije između odgajatelja i roditelja, a omogućava stvaranje kohezije unutar skupine.

S druge strane, postoje i suvremeni oblici komunikacije između odgajatelja i roditelja, do kojih je došlo razvojem novih tehnologija, stoga kako je već spomenuto, odgajatelji trebaju biti otvoreni novim načinima komunikacije i suradnje te imati razumijevanja za roditelje koji možda takav oblik komunikacije ne koriste često. Suvremeni oblici komunikacije nikako ne umanjuju važnost i vrijednost tradicionalnih načina komunikacije, nego ih samo unaprjeđuju i olakšavaju.

Digitalni mediji imaju prednosti poput brzine i uštede vremena, brzog prenošenja informacija i komuniciranja u bilo koje vrijeme, stoga su uključeni i u komunikaciju između odgajatelja i roditelja.

Višnjić Jevtić i sur. (2018:135-137) govore o sljedećim oblicima suvremenih komunikacija:

- a. servisi za komunikaciju – uključuju različite računalne programe koji se mogu koristiti putem računala, tableta ili mobitela, što stvara novu

dimenziju i oblik komunikacije. Ovakav način komunikacije prepušten je kurikulumu svakog vrtića posebno, a zahtijeva otvorenost i spremnost za učenje. Pojedini odgajatelji služe se vlastitim materijalnim kapacitetima, vještinama i znanjem kako bi bili u korak sa suvremenim oblicima komunikacije. Osim pisane, ovaj oblik uključuje i audio i video komunikaciju, čime se komunikacija dovodi na višu informativnu razinu.

- b. društvene mreže – trenutno su najaktualnije za komunikaciju sljedeće društvene mreže. Viber, Facebook, WhatsApp, Messenger i Skype, a pojedini odgajatelji prepoznali su važnost ovakvog načina komunikacije te ih koriste za grupne ili individualne razgovore s roditeljima. Također, neke odgojne ustanove imaju otvorene profile na Facebook-u putem kojeg, u skladu s politikom vrtića, kreiraju i dijele sadržaje radi promidžbe i reklame ustanove. Postoje i mogućnosti otvaranja profila samo za jednu odgojnu skupinu koju administriraju odgajatelji, a preko tog profila oni komuniciraju s roditeljima uz pomoć teksta, fotografija i videozapisa, otvaraju diskusije i rješavaju probleme te razmjenjuju informacije.

Potrebno je naglasiti kako je u korištenju kako tradicionalnih, a posebno suvremenih načina komunikacije, vrlo važno voditi računa o pravilima komuniciranja, održavati pozitivnu klimu unutar određene skupine i izbjegavati negativne komentare. Bilo bi najbolje kada bi se unaprijed dogovorila pravila ponašanja i komunikacije i svi bili upoznati s tim, kao i o posljedicama koje bi mogle uslijediti ukoliko se pravila ne poštuju.

3. METODE ISTRAŽIVANJA

3.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja ovoga rada je istražiti načine profesionalne potpore djece s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama odgoja i obrazovanja, kroz stajališta roditelja djece s teškoćama u razvoju, ali i razmišljanja studenata koji se nalaze na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, o ulozi i važnosti profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama odgoja i obrazovanja.

3.2. Mjerni instrument i postupak prikupljanja podataka

Za potrebe ovoga rada provedeno je istraživanje u obliku anketnog upitnika. Jedan anketni upitnik bio je namijenjen roditeljima djece s teškoćama u razvoju i u njemu je sudjelovalo 11 roditelja, a anketni upitnik sastojao se od sedam pitanja, u kojem su odgovori bili slobodnog tipa. Drugi anketni upitnik bio je namijenjen studentima koji pohađaju studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te sastojao od osam pitanja. Oba anketna upitnika ispitanicima su podijeljeni putem društvenih mreža, jer se to pokazalo kao najjednostavniji i najbrži način provođenja ovoga istraživanja. Kroz odgovore se željelo vidjeti koliko su roditelji zadovoljni potporom koju dobivaju u odgojno obrazovnim ustanovama za djecu s teškoćama u razvoju, ali isto tako, istražiti upoznatost studenata spomenutog studija s temeljnim odrednicama profesionalne potpore u predškolskim ustanovama djeci s teškoćama u razvoju. Oba anketna upitnika bila su u potpunosti anonimna, a dobiveni rezultati korišteni su samo za potrebe izrade ovoga rada.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

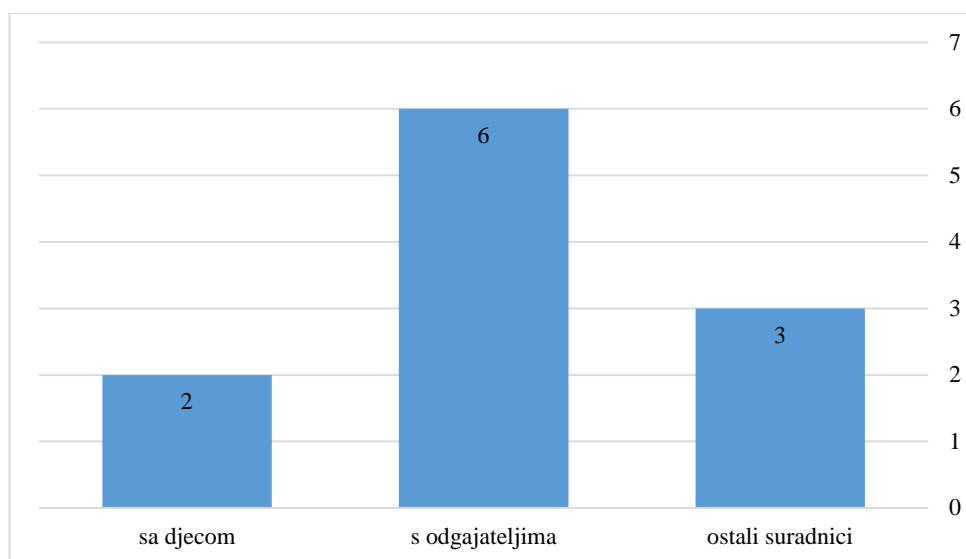
4.1. Rezultati istraživanja ankete za roditelje djece s teškoćama u razvoju

Provedeno istraživanje o iskustvima roditelja djece s teškoćama u razvoju i potporama koje dobivaju tijekom boravka djece odgojno obrazovnih ustanovama dalo je zanimljive rezultate. Svi ispitanici (11) rekli su kako im djeca pohađaju neku odgojno-obrazovnu ustanovu.

S obzirom da upis djece u odgojno-obrazovnu ustanovu (vrtić) kako za roditelje, tako i za djecu s teškoćama u razvoju često može biti stresan, ispitanici su upitani jesu li imali teškoća s upisom svoje djece u ustanovu takvog tipa. Od ukupnog broja ispitanika (11), njih 75% (N=9) je kako nisu imali poteškoća prilikom upisa djeteta u odgojno-obrazovnu ustanovu, jedan roditelj rekao je da su imali problema (8%), a dva roditelja su rekla da uglavnom nisu imali poteškoća (17%), odnosno da su poteškoće imali samo s privikavanjem djeteta.

Roditelji djece s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnoj ustanovi komuniciraju uglavnom sa svim zaposlenicima, ali i s ostalom djecom. Dva roditelja rekla su kako u odgojno-obrazovnoj ustanovi uglavnom komuniciraju s ostalom djecom, prilikom dovođenja djece u vrtić i dolaska po njih, jer tada ostvaruju interakciju s ostalim roditeljima i njihovom djecom, šest ispitanika je reklo da komunikaciju ostvaruju uglavnom s tetama odnosno odgajateljicama, dok su tri roditelja rekla kako često komuniciraju i s ostalim stručnim suradnicima i ravnateljicom.

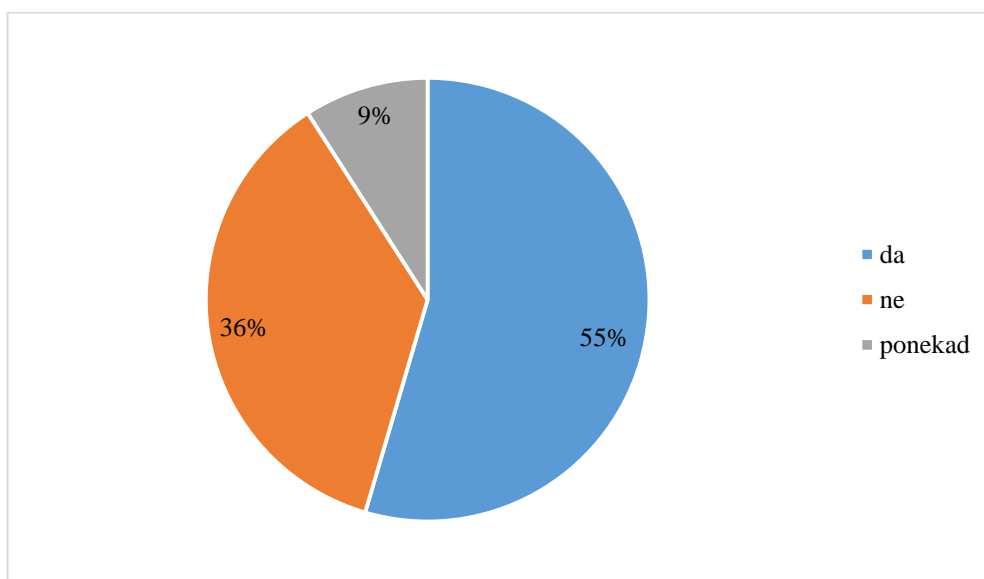
Grafikon 1. Najčešća komunikacija roditelja djece s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnoj ustanovi

Izvor: Izrada autorice

Od ukupnog broja ispitanika odnosno roditelja koji su sudjelovali u ovom istraživanju, šest ispitanika (55%) reklo je kako njihovo dijete u odgojno-obrazovnoj ustanovi ima pomoćnika u svakodnevnom radu, dok je četiri roditelja (36%) reklo kako njihovo dijete nema pomoćnika, a jedan roditelj (9%) se izjasnio kako njegovo dijete ponekad ima pomoćnika u svakodnevnom pohađanju odgojno-obrazovne ustanove.

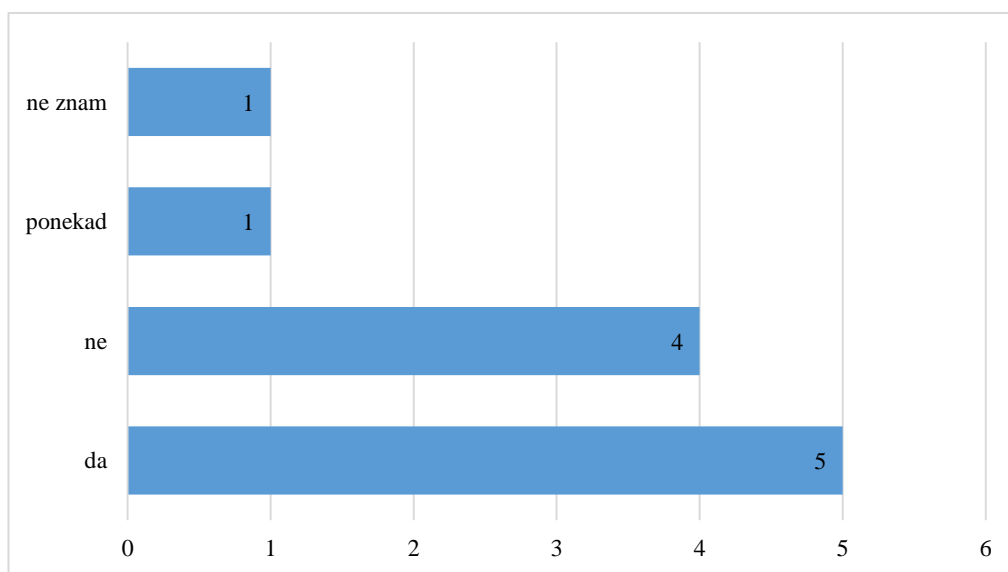
Grafikon 2. Ima li dijete ispitanika pomoćnika u vrtiću?

Izvor: Izrada autorice

Nakon što su roditelji upitani jesu li upoznati s činjenicom da u odgojno-obrazovnoj ustanovi koje pohađa njihovo dijete postoji stručni suradnik, dobiveni odgovori su različiti. Pet roditelja kažu da u njihovoj odgojno-obrazovnoj ustanovi postoji stručni suradnik, a isto toliko roditelja se izjasnilo da u odgojno-obrazovnoj ustanovi koju pohađaju njihova djeca nema stručnog suradnika. Također, jedan roditelj je rekao da stručni suradnik u ustanovu koju pohađa njegovo dijete dolazi ponekad, a jedan roditelj nije znao odgovor na navedeno pitanje.

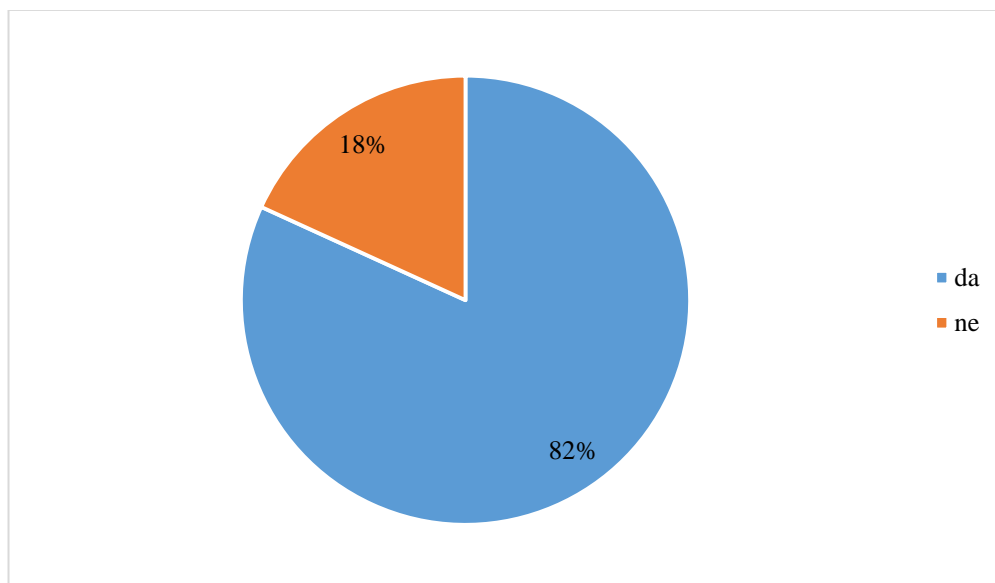
Grafikon 3. Postoji li stručni suradnik u vrtiću koje pohađa dijete ispitanika

Izvor: Izrada autorice

S obzirom da u raznim odgojno-obrazovnim ustanovama, uz redovan program postoje i dodatni programi za djecu s teškoćama u razvoju, roditelji su upitani jesu li upoznati s tim te postoje li u odgojno-obrazovnim ustanovama koje pohađaju njihova djeca takve vrste programa. Devet roditelja (82%) reklo je kako postoje dodatni programi za djecu te da djeca uglavnom dodatno odlaze kod edukacijskog rehabilitatora, a dva roditelja (18%) je reklo kako nemaju tu mogućnost.

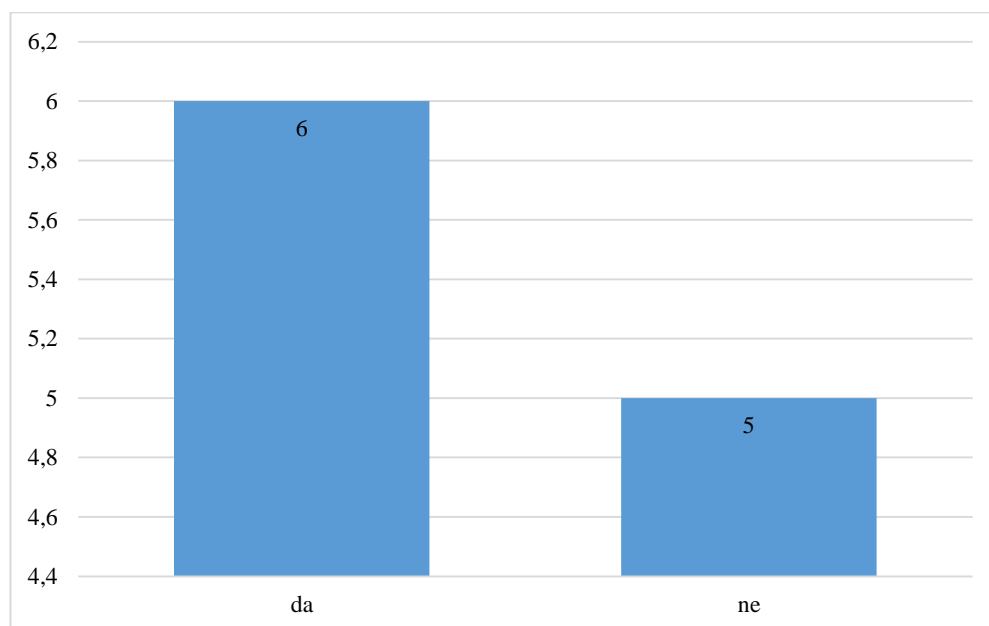
Grafikon 4. Dodatni programi za djecu s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnim ustanovama

Izvor: Izrada autorice

Roditelji su također upitani postoje li u okviru odgojno-obrazovne ustanove koju pohađaju njihova djeca, možda drugi oblici podrške, npr. udruge, privatni kabineti i sl. Pri tome je šest roditelja reklo kako postoje drugi oblici potpore u pogledu rehabilitatora i logopeda, dok je pet roditelja reklo da nemaju tu mogućnost.

Grafikon 5. Drugi oblici potpore u odgojno-obrazovnim ustanovama ispitanika

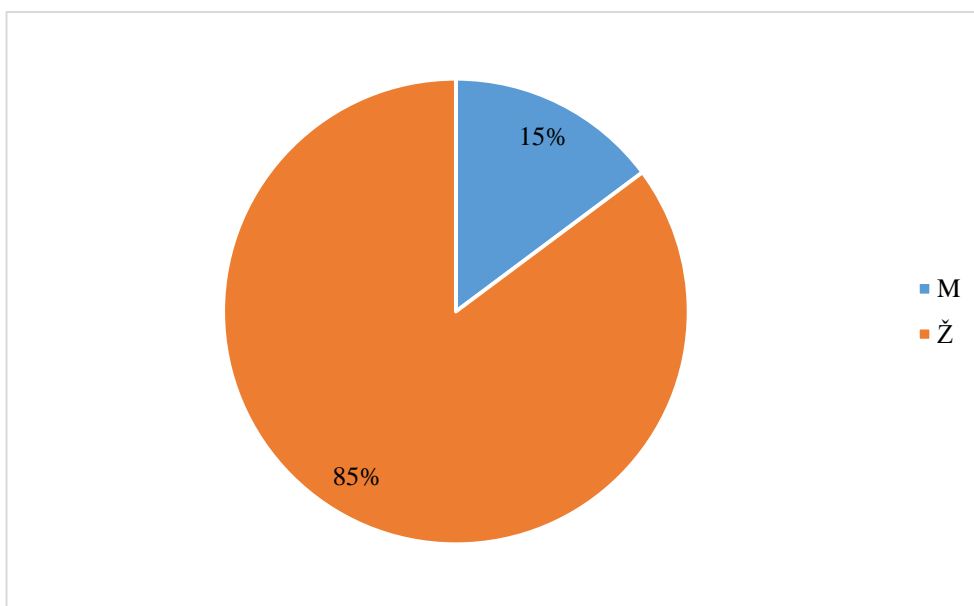
Izvor: Izrada autorice

4.2. Rezultati istraživanja mišljenja studenata na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Drugi anketni upitnik bio je namijenjen studentima na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a autorica je željela ispitati stavove studenata o ulozi i važnosti profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama odgoja i obrazovanja. S obzirom na teorijski dio koji su do sada naučili o predmetnoj temi, a i tome da će se u budućnosti u svom profesionalnom radu vjerojatno susresti s djecom koja imaju teškoće u razvoju, željelo se ispitati i njihovo razmišljanje.

U ovom anketnom upitniku sudjelovali je 27 studenata, od čega su 23 ženske osobe (85,2%) i četiri muške osobe (14,8%).

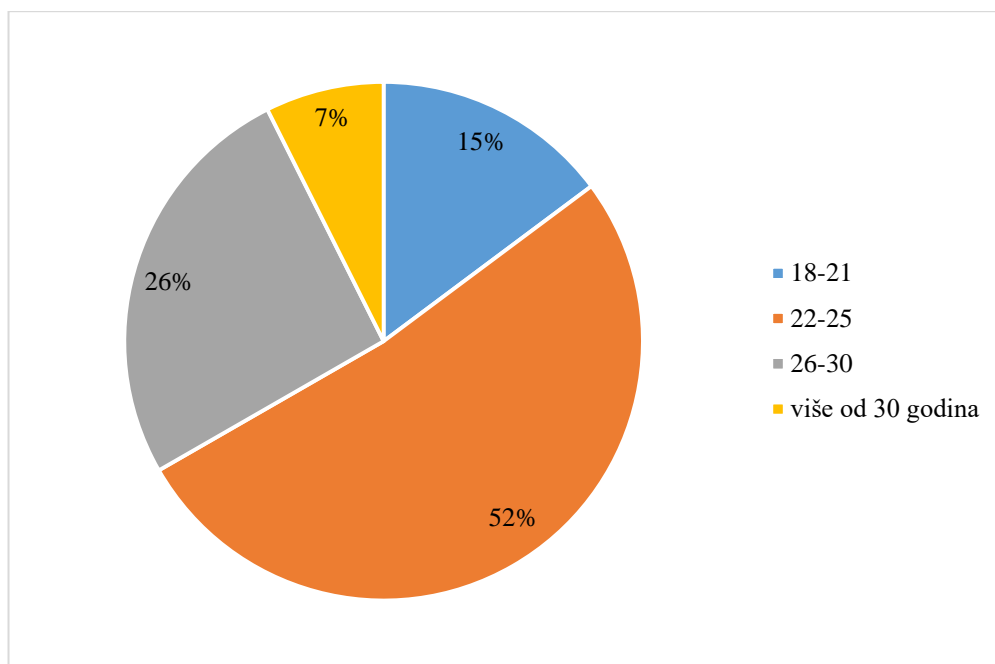
Grafikon 6. Spol ispitanika

Izvor: Izrada autorice

U istraživanju je sudjelovalo najviše ispitanika u dobi od 22-25 godina (52% odnosno 14 studenata), zatim u dobi od 26-30 godina sedam ispitanika (26%), u dobi od 18-21 godinu četiri studenta (15%) te u dobi više od 30 godina dva studenta (7%).

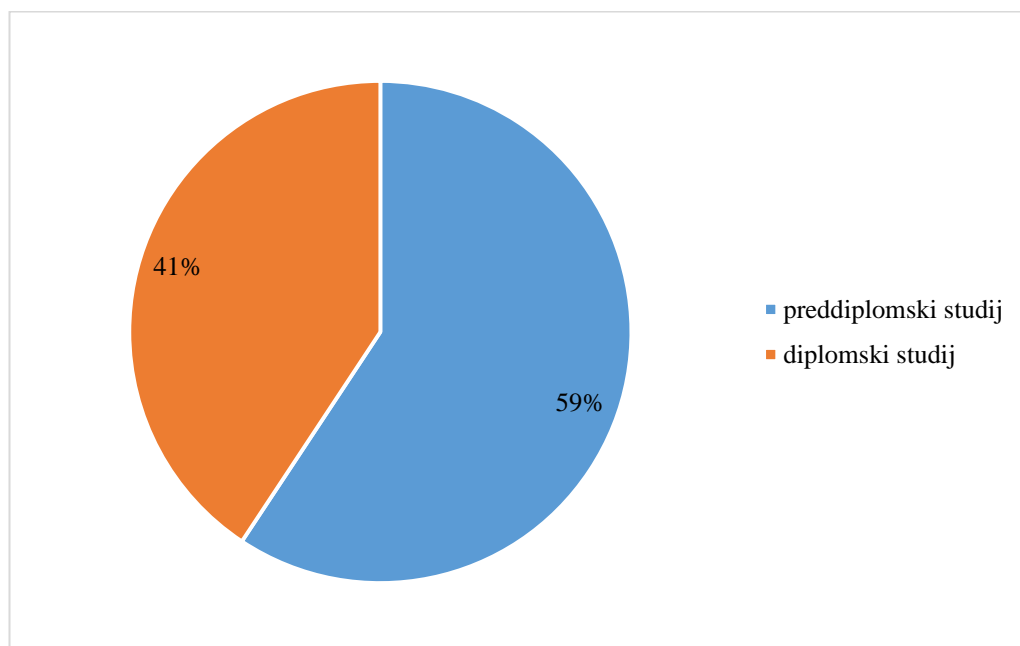
Grafikon 7. Dob ispitanika

Izvor: Izrada autorice

U istraživanju koje je bilo namijenjeno studentima, 16 studenata (59%) pohađa preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dok preostalih 11 studenata (41%) pohađa diplomski studij.

Grafikon 8. Studij koji pohađaju ispitanici

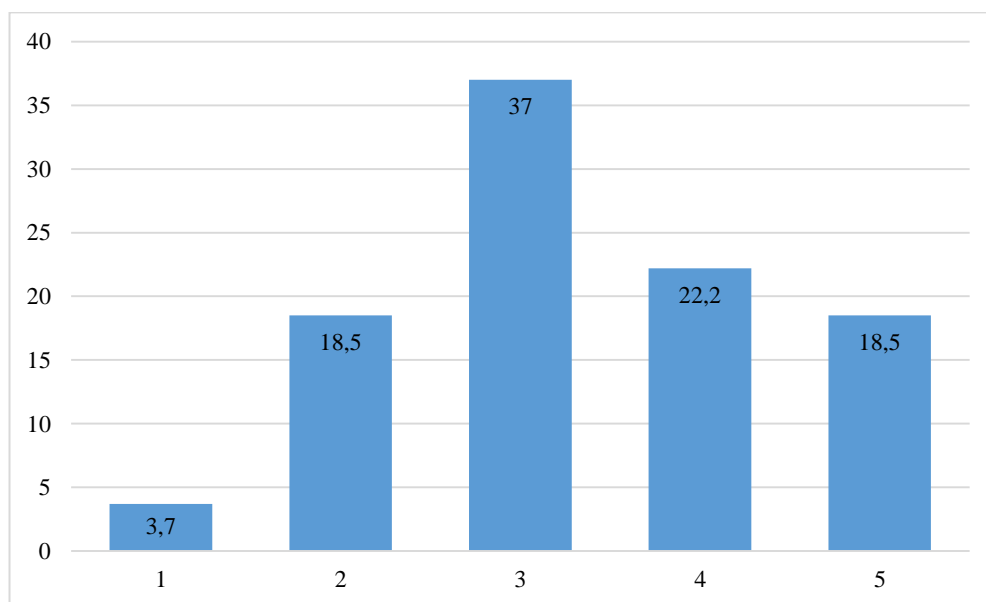

Izvor: Izrada autorice

Iz prethodnog grafikona vidljivo je kako većina ispitanika pohađa prediplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a među njima, najviše ispitanika (37% odnosno 10 studenata) nalazi se na trećoj godini studija, njih pet (18,5%) je na drugoj godini studija, dok je jedan student (3,7%) na prvoj godini studija.

Promatrajući strukturu studenata na diplomskom studiju, vidljivo je kako je šest studenata (22,2%) na četvrtoj godini studija, a pet studenata (18,5%) na završnoj godini studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

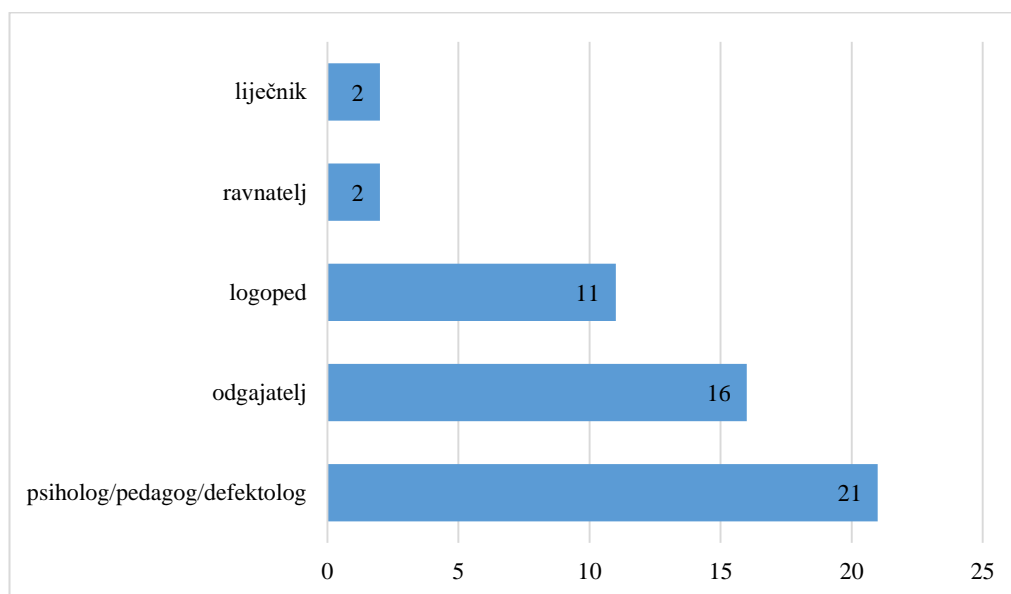
Grafikon 9. Godina studija ispitanika

Izvor: Izrada autorice

Pod profesionalnom potporom djeci s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnoj ustanovi, studenti podrazumijevaju sljedeće: psiholog/pedagog/defektolog (21 student), odgajatelj (16 studenata), logoped (11 studenata), ravnatelj odgojno-obrazovne ustanove (2 studenta), liječnik (2 studenta). Na ovo pitanje studenti su imali mogućnost višestrukih odgovora.

Grafikon 10. Oblici profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju

Izvor: Izrada autorice

Referirajući se na prethodno pitanje, studenti su se izjasnili kako pod profesionalnom potporom djeci s teškoćama u razvoju koja pohađaju neku odgojno-obrazovnu ustanovu, podrazumijevaju sljedeće:

- pomoć u odgoju i obrazovanju djece predškolske dobi,
- pružanje potpore odgojitelja djeci u predškolskim ustanovama tijekom obavljanja aktivnosti ili rješavanja zadataka te stjecanja novih sposobnosti i vještina,
- stručni timovi koji uz odgajatelje pružaju i druge oblike pomoći djeci s teškoćama u razvoju,
- asistenti i pomoćnici djeci s teškoćama u razvoju,
- pružanje stručnog znanja djeci u predškolskoj ustanovi itd.

Uz navedeno, studenti smatraju kako su uloge i zadaće stručnjaka prilikom pružanja profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju, sljedeće: pomoć djeci pri učenju (13 studenata), pomoć djeci pri socijalizaciji i integraciji samostalno i u grupi (5 studenata), rješavanje raznih problema (3 studenta), poticanje i razvoj motoričkih sposobnosti kod djeteta (4 studenta), razni oblici rehabilitacije djece s teškoćama u razvoju (2 studenta) te odgoj i obrazovanje djece i sve što to uključuje (1 student).

Tablica 3. Uloge i zadaće stručnjaka prilikom pružanja profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju

Pomoć djeci pri učenju	13 (46,43%)
Socijalizacija i integracija	5 (17,86%)
Rješavanje problema	3 (10,71%)
Poticanje i razvoj motoričkih sposobnosti	4 (14,29%)
Rehabilitacija	2 (7,14%)
Odgoj i obrazovanje djece	1 (3,57%)

Izvor: Izrada autorice

Ispitanici su upitani da izraze svoj stupanj slaganja s određenim tvrdnjama, odnosno da iskažu svoje mišljenje o tome koliko je važno da odgajatelj posjeduje navedene kompetencije u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Odgovori su prikazani u sljedećoj tablici. Pri tome na skali od 1 do 5, broj 1 označava najmanju važnost, a broj 5 najveću važnost kompetencije.

Tablica 4. Važnost da odgajatelj posjeduje navedene kompetencije u radu s djecom s teškoćama u razvoju

Kompetencije	1	2	3	4	5
Razumijevanje socijalnog i emocionalnog razvoja djece	1 (3.7%)	1 (3.7%)	2 (7.4%)	4 (14.8%)	19 (70.4%)
Razumijevanje individualnih razlika u procesu učenja	1 (3.7%)	0 (0%)	4 (14.8%)	5 (18.5%)	17 (63%)
Poznavanje tehnika kvalitetnog vođenja skupine	0 (0%)	3 (11.1%)	3 (11.1%)	7 (25.9%)	14 (51.9%)
Komunikacijske vještine	0 (0%)	1 (3.7%)	3 (11.1%)	6 (22.2%)	17 (63%)
Poznavanje učinkovitosti tehnika i podučavanja	0 (0%)	0 (0%)	3 (11.1%)	9 (33.3%)	15 (55.6%)
Poznavanje specifičnosti pojedinih teškoća u razvoju i drugih teškoća socijalne integracije djece	0 (0%)	1 (3.7%)	2 (7.4%)	9 (33.3%)	15 (55.6%)
Sposobnost identifikacije teškoća u razvoju i drugih posebnih potreba	0 (0%)	1 (3.7%)	5 (18.5%)	7 (25.9%)	14 (51.9%)
Poznavanje didaktičko-metodičkog pristupa i planiranja prilagođenog kurikulumu	0 (0%)	2 (7.4%)	4 (14.8%)	5 (18.5%)	16 (59.3%)
Poznavanje didaktičko-metodičkih metoda, sredstava i pomagala	0 (0%)	2 (7.4%)	4 (14.8%)	4 (14.8%)	17 (63%)
Poznavanje savjetodavnih tehnika rada	0 (0%)	0 (0%)	5 (18.5%)	7 (25.9%)	15 (55.6%)
Praktično iskustvo u odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju	0 (0%)	0 (0%)	7 (25.9%)	6 (22.2%)	14 (51.9%)
Spremnost na timski rad, suradnju i cjeloživotno obrazovanje	0 (0%)	2 (7.4%)	5 (18.5%)	1 (3.7%)	19 (70.4%)

Izvor: Izrada autorice

Iz tablice je vidljivo kako se najveći broj ispitanika slaže kako su sve navedene kompetencije vrlo važne i značajne te prijeko potrebne da ih odgajatelj koji radi s djecom s teškoćama u razvoju, posjeduje. Neke od kompetencija koje studenti ispitanici smatraju da su najvažnije jesu:

- razumijevanje socijalnog i emocionalnog razvoja djece (19),
- razumijevanje individualnih razlika u procesu učenja (17),
- poznavanje tehnika kvalitetnog vođenja skupine (14),
- komunikacijske vještine (17),
- poznavanje učinkovitosti tehnika i podučavanja (15),
- poznavanje specifičnosti pojedinih teškoća u razvoju i drugih teškoća socijalne integracije djece (15),
- sposobnost identifikacije teškoća u razvoju i drugih posebnih potreba (14),
- poznavanje didaktičko-metodičkog pristupa i planiranja prilagođenog kurikulumu (16),
- poznavanje didaktičko-metodičkih metoda, sredstava i pomagala (17),
- poznavanje savjetodavnih tehnika rada (15),
- praktično iskustvo u odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju (14) te
- spremnost na timski rad, suradnju i cjeloživotno obrazovanje (19).

5. ZAKLJUČAK

Djeci s teškoćama u razvoju stručna i profesionalna potpora od velikog je značaja, a također i roditeljima, a da bi proces odgoja i stručna pomoć bila uspješna, potrebno je raditi u timu, odnosno ostvariti timski rad između svih navedenih sudionika: stručnih suradnika, roditelja, odgajatelja i djece. U odgojno-obrazovnim institucijama postoje razni timovi, a da bi se uspješno provodilo inkluzivno obrazovanje, potrebna je svakodnevna koordinacija odgojitelja i članova stručnog tima. Stručnu potporu djeci s teškoćama u razvoju pružaju pedagozi, edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci, psiholozi i socijalni radnici, no odgajatelji su ti koji su u neprestanom kontaktu i prvi koji ostvaruju kontakt s djecom, pa vrlo često oni i prepoznaju potencijalnu poteškoću te samim time imaju vrlo značajnu ulogu u odgoju djece. Kako bi razumjeli potrebe djece s teškoćama u razvoju, odgajatelji moraju imati određene kompetencije, pa na primjer, osim što odgajatelj mora biti sposoban za rast i razvoj te poznavati razvojna obilježja djeteta, on također mora imati smisao za humor, motivaciju i toleranciju te biti fleksibilan i spreman za rizik. Svaki odgajatelj ima svoj način odgoja i individualan način rada, no zajedničko im je da moraju posjedovati određena potrebna znanja i stručna zvanja, a odgajatelj djeteta s teškoćama u razvoju mora imati i sposobnost za komunikaciju, prepoznavanje specifičnosti pojedinih teškoća u razvoju i drugih teškoća socijalne integracije, poznavati didaktičko-metodički pristup, metode, sredstva i pomagala, kao i savjetodavne tehnike rada itd. Također, neprestana komunikacija na razne načine s roditeljima djece koja imaju teškoće u razvoju od izuzetnog je značaja. U ovom radu željelo se istražiti mišljenje roditelja djece s teškoćama u razvoju, ali i studenata na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, o oblicima profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama odgoja i obrazovanja. U istraživanju je sudjelovao relativno mali broj roditelja djece s posebnim potrebama i studenata te se stvarno stanje na temelju toga ne može utvrditi. Preporuke za buduća istraživanja bile bi uključiti što veći broj ispitanika u obje spomenute skupine, kako bi uzorak bio što točniji i homogeniji. Također, ovo istraživanje moglo bi poslužiti kao temelj za buduća istraživanja predmetne teme. Također, ispitanici su izrazili svoje mišljenje o ulozi i važnosti profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama odgoja i obrazovanja. Iako je u istraživanju sudjelovao relativno mali broj ispitanika, rezultati su se pokazali dostatnima za ovaj rad.

LITERATURA

1. Bouillet, D. (2010). *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga
2. Bouillet, D. (2019). *Inkluzivno obrazovanje, odabrane teme*. Zagreb: Učiteljski fakultet
3. Višnjić Jevtić, A. i sur. (2018). *Izazovi suradnje, Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa
4. Zrilić, S. (2011). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole*. Zadar: Sveučilište u Zadru
5. Bouillet, D. (2011) Kompetencije odgojitelja djece rane i predškolske dobi za inkluzivnu praksu. *Pedagoška istraživanja*, 8(2): 323-340.
6. Mlinarević, V. (2000). Kompetencije odgojitelja i autonomija djeteta. *Zbornik radova sa znanstvenog kolokvija s međunarodnim sudjelovanjem*, Osijek: Visoka učiteljska škola
7. Mujkanović, E., Božić, A. (2016). Uloga pomoćnika u nastavi u odgoju i obrazovanju djece s teškoćama u razvoju. *Putokazi*, 4(1): 1.12.
8. Slunjski, E., Šagud, M., Brajša Žganec, A. (2006). Kompetencije odgajatelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagoška istraživanja*, 3(1): 45-58.
9. Tatalović Vorkapić, S., Skočić Mihić, S., Josipović, M. (2018). Ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja. *Socijalna psihijatrija*, 46(4): 390-405.
10. Vlah, N., Miroslavljević, A., Katić, V. (2018). Nošenje odgajatelja predškolskih ustanova s rizičnim ponašanjima djece. *Ljetopis socijalnog rada*, 25(3): 369-401.
11. Zrilić, S. (2012). Uloga pedagoga u integriranom odgoju i obrazovanju. *Magistra Jadertina*, 7(7): 89-100.

POPIS SLIKA

Slika 1. Vrste timova i timskog rada u odgojno-obrazovnim institucijama.....	5
Slika 2. Komunikacijski proces unutar odgojno-obrazovne ustanove	12
Slika 3. Oblici komunikacije odgajatelja i roditelja.....	13

POPIS TABLICA

Tablica 1. Sastavnice odgajateljeve kompetencije.....	9
Tablica 2. Osnovni principi za uključivanje djece s posebnim potrebama u redovne institucije.....	11
Tablica 3. Uloge i zadaće stručnjaka prilikom pružanja profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju.....	25
Tablica 4. Važnost da odgajatelj posjeduje navedene kompetencije u radu s djecom s teškoćama u razvoju.....	26

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Najčešća komunikacija roditelja djece s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnoj ustanovi	18
Grafikon 2. Ima li dijete ispitanika pomoćnika u vrtiću?.....	18
Grafikon 3. Postoji li stručni suradnik u vrtiću koje pohađa dijete ispitanika	19
Grafikon 4. Dodatni programi za djecu s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnim ustanovama.....	20
Grafikon 5. Drugi oblici potpore u odgojno-obrazovnim ustanovama ispitanika	20
Grafikon 6. Spol ispitanika	21
Grafikon 7. Dob ispitanika.....	22
Grafikon 8. Studij koji pohađaju ispitanici	22
Grafikon 9. Godina studija ispitanika	23
Grafikon 10. Oblici profesionalne potpore djeci s teškoćama u razvoju	24

IZJAVA O IZVORNOSTI ZAVRŠNOG RADA

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mog rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Alma Terzić